

Tilburg University

Het einde van een droom

van de Klundert, T.C.M.J.

Published in:
Economisch-statistische berichten

Publication date:
1970

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van de Klundert, T. C. M. J. (1970). Het einde van een droom. *Economisch-statistische berichten*, 55, 111.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Het einde van een droom

In de discussies over de merites van een geplande economie kwamen mijn opponenten in het verleden steevast met het voorbeeld van Verolme aangedragen. Planning zou elk initiatief van ondernemerszijde doden en wat had Verolme in zijn eentje al niet allemaal voor onze economische groei gedaan. Natuurlijk kon worden opgeworpen, dat uitzonderingen de regel bevestigen, maar dit was meer gemompel dan gezond argumenteren.

Inmiddels is ook deze schone droom weer wreed verstoord. Na een aantal op den duur stereotiep wordende misers in arme landen heeft het Verolme-concern nu ook aan Nederland de rekening gepresenteerd. Dit is op zich niet zo buitensporig, al zullen de ijveraars voor werkgelegenheid in het Noorden van het land met afgunst neerzien op het gemak, waarmee de miljoenen ditmaal stromen. Werkgelegenheid die er al is weegt kennelijk zwaarder dan werkgelegenheid die er nog moet komen, vooral als er daarenboven forse kapitaalbelangen mee zijn gemoeid.

Hoevel het geval Verolme door de opgewarmde romantiek rond het doen en laten van personen tot de verbeelding spreekt, is er eigenlijk niet zo veel bijzonders aan de hand. De moderne industriële ontwikkeling verloopt gewoon chaotisch. Daar doen alle neoklassieke modellen bij elkaar niets aan af. Zwakke sectoren zoals de scheepsbouw in Nederland moeten door de overheid in rustiger vaarwater worden

geleid, terwijl sterke ondernemingen met internationale vertakkingen of pretenties de situatie — of liever gezegd de betrokken landen — gewoon uitsluiten. De volledige werkgelegenheid is immers na de tweede wereldoorlog een centrale en gevoelige doelstelling van het overheidsbeleid geworden. Daarvoor moet betaald worden!

De verstremgeling van overheid en bedrijfsleven is een duistere en verontwaardigende zaak. Vooral als de aandacht van commentatoren en deskundigen wordt afgeleid door buitenissige subculturen, roerige studentenpopulaties en vakbonden, die ook iets over de lonen te zeggen willen hebben. Laatstgenoemde categorie is speciaal voor economen een lekker hapje. Volgens de boekjes kunnen te hoge nominale loonstijgingen immers tot een kosteninflatie leiden en daarvan komen weer andere nare dingen. Het zou dus het beste zijn als de vakbeweging netjes in het gareel van de jaarlijkse produktiviteitsstijging ging lopen, die dan voor een risicovrije afloop nog wat aan de lage kant zou moeten worden geschat. Ook met de linkse studenten en andere dissidenten weet de officiële professie wel raad. Al dat gepraat over overvloed en superconsumptie is er helemaal naast en kan — zo lijkt het vaak — met een simpele verwijzing naar ondervoede inwoners van verre continenten worden afgedaan.

Akkoord, voor orde is veel te zeggen, maar waar te beginnen? Volgens een nog niet geheel uitgestorven groep van denkers begint het allemaal in de onderbouw. Als het daar rammelt komen de rimpels vanzelf naar boven, en — zoals gezegd — loopt het aan de basis van onze economie niet allemaal even gesmeerd.

Dit is overigens ook weer niet helemaal aan de aandacht van de vakman ontsnapt. Dat zou ook te gek zijn. Met regelmaat verschijnen dan ook pleidooien voor een structuurbeleid op lange termijn. Nu eens staat daarbij de werkgelegenheid voorop, dan weer wordt het betoog toegespitst op andere facetten van de technische vooruitgang. Het verschijnsel blijft de wetenschapper uit de sociale hoek biologeren. Is de technische ontwikkeling met of zonder kapitaal te realiseren? Hoe luidt de produktiefunctie van de bezigheden, die met onderzoek en ontwikkeling worden aangeduid? Allemaal belangrijke vragen, die ons geen stap verder helpen, hetgeen door enkele pragmatici wordt onderkend. Zij pleiten daarom voor niets minder dan een departement, dat zaken op het gebied van de technologische vooruitgang moet behartigen (een leuze waarmee Wilson in 1964 de verkiezingen inging en won).

Ondertussen wordt niet duidelijk wat de voorstanders van meer beleid-hoedan-ook beweegt. Traditionele doelstellingen van economische politiek als groei en werkgelegenheid bieden onvoldoende houvast; het formuleren van nieuwe wordt doorgaans niet tot de wetenschappelijke arbeid gerekend. Wie door het dilemma geplaagd wordt, kan dit het beste negeren. Alvorens naar een beheersing van processen te streven zal immers eerst moeten worden onderzocht welke krachten en machten de ontwikkeling van de wereldeconomie reguleren. Daarmee zijn wij nog lang niet klaar.

Th. van de Klundert